

บทที่ 3

ระเบียบและวิธีการวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งด้วยกันคือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม ซึ่งทำการเก็บตัวอย่างนักท่องเที่ยวในช่วงเดือนเมษายน – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 โดยใช้แบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิดจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง อันได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งประเภทค้างคืนและไม่ค้างคืนจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Random Sampling ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและไม่ใช่นักท่องเที่ยวชาวเอเชีย

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากบทความ วารสาร เช่น จุลสารการท่องเที่ยว รายงานประจำปีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าแบบอิสระ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3.1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาจากจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรกรณีไม่ทราบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่แน่นอนดังต่อไปนี้ ใช้สูตร W.G.cochran (1953) (สุพรรณณี อึ้งปัญญาตวงศ์: เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง)

$$n = \frac{z^2(p*q)}{e^2}$$

โดยที่ n = จำนวนตัวอย่าง

z = ระดับความเชื่อมั่น

p = ค่าประมาณเปอร์เซ็นต์ที่คาดหวัง

q = $1 - p$

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

กำหนดให้ ระดับความเชื่อมั่น (z) ที่ 95% = 1.96

ค่าประมาณเปอร์เซ็นต์ที่คาดหวัง (p) = 30 %

(ค่าคาดหวังที่ใกล้เคียงกับค่าจริง ที่คาดว่าสัดส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เท่ากับร้อยละ 30)

ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) = 5 %

จะได้

$$n = \frac{(1.96)^2 (0.3 * 0.7)}{(0.05)^2}$$

$$\approx 322.69 \text{ ตัวอย่าง}$$

ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้จำนวน 300 ตัวอย่าง (ต่ำกว่าสูตรที่คำนวณเล็กน้อย เนื่องจากเพื่อความสะดวกต่อการคำนวณร้อยละ)

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการศึกษาในขั้นนี้ จะเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้จ่ายกับปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 รายละเอียดโครงสร้างโดยทั่วไป เกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ สัมภาษณ์

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- อาชีพ
- ระดับการศึกษา
- รายได้

ส่วนที่ 2 รูปแบบและพฤติกรรมกรท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

- ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว/วัน
- ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว/ครั้ง

- วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว
- ถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยว
- ความถี่ในการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย/ปี
- รูปแบบของพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง
- รูปแบบของสถานที่พักผ่อน
- รูปแบบลักษณะของการท่องเที่ยว
- รูปแบบของค่าใช้จ่าย
- หลักเกณฑ์ในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว
- ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ

ส่วนที่ 3 ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้จ่ายกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อศึกษาว่าตัวแปรเหล่านี้มีผลมากน้อยเพียงใดต่อการกำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ในอนาคตเราควรส่งเสริมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติภายในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการเน้นกลุ่มคนบางกลุ่มเป็นพิเศษ เป็นต้นว่า คนสูงอายุ วัยรุ่น ผู้ชายหรือผู้หญิง ซึ่งในการที่จะเลือกกลุ่มใดเป็นพิเศษนั้นก็ขึ้นอยู่กับผลการศึกษาที่ได้ว่า กลุ่มไหนควรเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

การศึกษานี้ นำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการออกแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาปัจจัยที่กำหนดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) เนื่องจากข้อมูลที่ใช้มีลักษณะแบบภาคตัดขวาง (Cross – Section data) ค่าความคลาดเคลื่อน (error term, e_t) จากสมการถดถอยอาจมีความแปรปรวนไม่คงที่ ดังนั้นในการศึกษาจึงได้ทดสอบปัญหาค่าคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่หรือแตกต่างกัน (Heteroscedasticity) โดยใช้วิธีของ White-Test จากนั้นจะนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับนอกจากนี้ยังได้ทำการทดสอบว่าระดับการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวเอเชียและนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ชาวเอเชียแตกต่างกันอย่างไร โดยการใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าเป็นการทดสอบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Structural Change) นั่นเอง

3.2 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$TEP_i = f(INC_i, SEX_i, AGE_i, DURATION_i) \quad (1)$$

$$TEP_i = \beta_0 + \beta_1 INC_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 DURATION_i + e_i \quad (2)$$

$$TEP_i = \beta_0 + \beta_1 INC_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 DURATION_i + \beta_5 DUM + \beta_6 DUM * INC_i + e_i \quad (3)$$

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรต่างๆ มีดังนี้คือ

β_0	คือ ค่าคงที่
$\beta_1 - \beta_6$	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม
e_i	คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจำนวน i ตัว (Error term)
TEP_i	คือ ระดับการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
INC_i	คือ รายได้ของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อเดือน (บาท/เดือน)
SEX_i	คือ เพศของนักท่องเที่ยว
AGE_i	คือ อายุของนักท่องเที่ยว (ปี)
$DURATION_i$	คือ ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อครั้ง
DUM	คือ ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยกำหนดให้
	$DUM = 1$ เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ชาวเอเชีย (Non-Asia)
	$= 0$ เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย (Asia)

จะเห็นได้ว่าจากสมการที่ 3

$$\frac{\partial TEP}{\partial INC_{Non-Asia}} = \beta_1 + \beta_6 \text{ คือค่าแนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวหน่วยสุดท้ายของนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ชาวเอเชีย}$$

$$\frac{\partial TEP}{\partial INC_{Asia}} = \beta_1 \text{ คือค่าแนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย}$$

$$\text{จาก } \frac{\partial TEP}{\partial INC_{Asia}} = \beta_1 \text{ เพราะฉะนั้นค่า } \beta_6 \text{ คือค่าแนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว}$$

หน่วยสุดท้ายที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ชาวเอเชีย (Change in Marginal Propensity to Expenditure)

ดังนั้น $\frac{\partial TEP}{\partial DUM} = \beta_5$ เพราะฉะนั้นค่า β_5 คือส่วนแตกต่างของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันที่แตกต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ชาวเอเชีย (Change in Autonomous Expenditure)

ความหมายของตัวแปรต่าง ๆ

1. ตัวแปรตาม (Dependent variable)

- พฤติกรรมการใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศในจังหวัดเชียงใหม่ (TEP) แสดงถึงระดับของการใช้จ่ายและการซื้อบริการของการท่องเที่ยวอันประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายด้านที่พักการเดินทาง อาหาร การบันเทิง และการซื้อของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่าง ๆ

2. ตัวแปรอิสระ (Independent variable)

- รายได้ของนักท่องเที่ยว (INC) ตามกฎหมายเศรษฐศาสตร์การบริโภคจะเป็นฟังก์ชันที่ขึ้นอยู่กับรายได้ และการท่องเที่ยวก็ถือว่าเป็นสินค้าทางการบริโภคชนิดหนึ่ง เพราะโดยปกติแล้วเมื่อคนเรามีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะทำให้ความต้องการการบริโภคสินค้าทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

- เพศของนักท่องเที่ยว (SEX) ความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย อาจจะมีผลทำให้ลักษณะของความต้องการในการท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไปด้วยกล่าวคือ ในภาพรวมแล้วผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวที่เป็นเพศหญิงจะต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยมากกว่ารูปแบบการเดินทางผจญภัย (adventure tour) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคที่เป็นเพศชาย ทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวก็จะแตกต่างกัน และส่วนมากนักท่องเที่ยวที่เป็นเพศชายมักจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวทั้งหมดไปกับการบันเทิงต่าง ๆ ในขณะที่เพศหญิงจะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวทั้งหมดไปกับการซื้อของฝากและของที่ระลึก เป็นต้น

- อายุของนักท่องเที่ยว (AGE) ซึ่งอายุของนักท่องเที่ยวค่อนข้างจะมีผลต่อการกำหนดรูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ให้แตกต่างกันออกไปในระดับของกลุ่มอายุต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลในระดับอายุต่าง ๆ จะมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันออกไป และในระดับของกลุ่มอายุเดียวกันพฤติกรรมการท่องเที่ยวระหว่างเพศหญิงและเพศชายก็จะแตกต่างกัน

- ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (DURATION) โดยปกติแล้วพฤติกรรมการใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวอาจจะวัดได้จากระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจาก

ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับรายได้งบประมาณที่จำกัด ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยนานวันก็จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเพิ่มขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวอาจจำเป็นต้องปรับระยะเวลาพำนักเฉลี่ยให้เหมาะสมกับการเดินทาง และค่าใช้จ่าย

3.3 สมมติฐาน

1. รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว (INC) กับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวัน (TEP) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ถ้ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันเพิ่มขึ้นด้วย และในทางตรงกันข้าม ถ้ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวลดลงจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันลดลงด้วย
2. เพศของนักท่องเที่ยว (SEX) สามารถกำหนดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวัน (TEP) เนื่องจากเพศหญิงและเพศชายมีความต้องการในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันจึงแตกต่างกันด้วย
3. อายุของนักท่องเที่ยว (AGE) สามารถกำหนดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวัน (TEP) เนื่องจากในระดับอายุที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งย่อมส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในระดับอายุต่างๆ แตกต่างกันไป
4. ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (DURATION) กับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวัน (TEP) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน ถ้านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยนานค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันจะลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยสั้นค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อวันจะเพิ่มขึ้น